

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)

องค์การการค้าโลก หรือ WTO เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีพัฒนามาจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือ “แกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT)” จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการตามความตกลงมาร์ราเกซจัดตั้งองค์การการค้าโลก เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2538 โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ปัจจุบันมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 153 ประเทศ และมี 4 ประเทศ ได้แก่ วานูอาตู รัสเซีย ซามัว และมอนเตนีโกร อยู่ระหว่างดำเนินการให้สัตยาบัน ซึ่งหากกระบวนการดังกล่าวเสร็จสิ้น WTO จะมีประเทศสมาชิกรวม 157 ประเทศ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งองค์การการค้าโลก ขณะนี้ยังมีอีกหลายประเทศที่อยู่ในกระบวนการเข้าเป็นสมาชิกของ WTO เช่น คาซัคสถาน เบลารุส ภูฏาน และลาว เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เป็นเวทีในการเจรจาต่อรองและขจัดกีดกันทางการค้า และจัดทำกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้การค้าโลกมีความเสรียิ่งขึ้นบนพื้นฐานของการแข่งขันที่เท่าเทียมกัน เป็นเวทีในการยุติข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก เป็นกลไกตรวจสอบและทบทวนนโยบายการค้าของประเทศสมาชิก

หลักการสำคัญ

- กำหนดให้ใช้มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) คือ ให้การปฏิบัติต่อสินค้าจากประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน (Most-favoured Nation Treatment: MFN) กล่าวคือ แต่ละประเทศจะต้องเรียกเก็บภาษีศุลกากรหรือค่าธรรมเนียม หรือใช้มาตรการใดๆ กับสินค้านำเข้าจากประเทศสมาชิกอื่นๆ เท่าเทียมกันทุกประเทศ และปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าเท่าเทียมกับสินค้านำเข้าในประเทศ (National Treatment) ไม่ว่าจะเป็นการเก็บภาษีภายใน หรือการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ การกำหนดและบังคับใช้มาตรการทางการค้าจะต้องมีความโปร่งใส (transparency) โดยประเทศสมาชิกจะต้องพิมพ์เผยแพร่กฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรการทางการค้าต่อสาธารณชน และแจ้งให้ประเทศสมาชิกอื่นๆ ทราบเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ประกอบการค้าระหว่างประเทศ คู่ครองผู้ผลิตภายในด้วยภาษีศุลกากรเท่านั้น (tariff-only protection)

- โดยหลักการแล้ว WTO ห้ามใช้มาตรการจำกัดการนำเข้าและส่งออกทุกชนิด ยกเว้นกรณีที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของ WTO มีสิทธิ์ใช้ข้อยกเว้นในกรณีฉุกเฉินและจำเป็น (necessary exceptions and emergency action) ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการคุ้มกันชั่วคราว ในกรณีที่มีการนำเข้ามากผิดปกติ และสามารถจำกัดการนำเข้าเพื่อจุดประสงค์ในการแก้ไขการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศหรือในกรณี ที่เป็น ข้อยกเว้นทั่วไป เช่น เพื่อรักษาสุขภาพของประชาชน สัตว์ และพืช เพื่อศีลธรรมอันดีและเพื่อความมั่นคงภายใน เป็นต้น

- ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม (fair competition) ประเทศสมาชิกสามารถเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนจากสินค้านำเข้าได้ หากมีการไต่สวนตามกฎหมายของ WTO แล้วพบว่าประเทศผู้ส่งออกมีการทุ่มตลาดหรือให้การอุดหนุนจริง และก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายใน นอกจากนี้ ยังห้ามไม่ให้ประเทศสมาชิกอุดหนุนการผลิตและการส่งออกจนบิดเบือนกลไกตลาด

- ให้มีการรวมกลุ่มทางการค้าเพื่อลดภาษีระหว่างกันได้ หากมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการค้า (no trade blocs) ประเทศสมาชิกสามารถตกลงรวมกลุ่มเพื่อขยายการค้าระหว่างกันได้ แต่มีเงื่อนไขว่าการรวมกลุ่มต้องไม่มีจุดประสงค์เพื่อกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม และเมื่อรวมกลุ่มกันแล้วต้องไม่กระทบต่อผลประโยชน์เดิมของประเทศนอกกลุ่ม

- มีกระบวนการยุติข้อพิพาททางการค้า (trade dispute settlement mechanism) เมื่อมีกรณีข้อขัดแย้งทางการค้า ให้หารือเพื่อหาทางยุติข้อพิพาท หากไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ให้นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติข้อพิพาทของ WTO โดยการยื่นเรื่องต่อองค์กรระงับข้อพิพาท (dispute settlement body: DSB) ของ WTO เพื่อจัดตั้งคณะผู้พิจารณาชั้นพิจารณากรณีดังกล่าว และรายงานผลให้ประเทศสมาชิกอื่นร่วมกันพิจารณาบังคับให้เป็นไปตามผลการพิจารณาของคณะผู้พิจารณา หากไม่ปฏิบัติตามคำตัดสิน ประเทศผู้เสียหายสามารถทำการตอบโต้ทางการค้าได้

- ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการปฏิบัติตามพันธกรณี (special and differential treatment : S&D) ผ่อนผันให้ประเทศกำลังพัฒนามีระยะเวลาในการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ยาวนานกว่าจำกัดการนำเข้า ได้หากมีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและรักษาเสถียรภาพดุลการชำระเงิน และให้โอกาสประเทศพัฒนาแล้วให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP) แก่ประเทศกำลังพัฒนาได้แม้จะขัดกับหลัก MFN ก็ตาม

ความตกลงที่สำคัญต่าง ๆ ภายใต้ WTO

ความตกลงพหุภาคีว่าด้วยการค้าสินค้า (Multilateral Agreements on Trade in Goods)

1. พิธีสารรอบอุรุกวัยภายใต้เกดต์ 1994 เรื่อง การเปิดตลาด

ผลการเจรจาเปิดตลาดมีผลให้สมาชิกแต่ละประเทศจะต้องลดภาษีลงตามที่ระบุไว้ในตารางข้อลดหย่อน (Schedule of Concession) ของตน โดยลดลงเท่าๆ กันทุกปีนับตั้งแต่จัดตั้ง WTO เป็นเวลา 5 ปี (2538-2542)

2. ความตกลงว่าด้วยสินค้าเกษตร

กำหนดให้เปลี่ยนมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น การกำหนดปริมาณ หรือการห้ามการนำเข้าเป็นมาตรการภาษีศุลกากรทั้งหมด (Tariffication) โดยประเทศพัฒนาแล้วจะต้องลดภาษีลงร้อยละ 36 ภายใน 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาจะต้องลดภาษีลงร้อยละ 24 ภายใน 10 ปี และแต่ละรายการสินค้าจะต้องลดลงอย่างน้อยร้อยละ 10

นอกจากนี้ สมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วจะต้องลดมาตรการการอุดหนุนภายในที่บิดเบือนการค้าลงร้อยละ 20 ภายใน 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาจะต้องลดลงร้อยละ 13 ภายใน 10 ปี ส่วนการอุดหนุนการส่งออกให้ประเทศพัฒนาแล้วลดปริมาณที่ได้รับการอุดหนุนส่งออกลงร้อยละ 21 และลดเงินอุดหนุนส่งออกลงร้อยละ 36 ภายใน 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนา ลดปริมาณที่ได้รับการอุดหนุนส่งออกลงร้อยละ 14 และลดการให้เงินอุดหนุนส่งออกร้อยละ 24 ภายใน 10 ปี เป็นต้น

3. ความตกลงสิ่งทอและเสื้อผ้า

เป็นเวลากว่า 30 ปี ที่การค้าสิ่งทอถูกจัดระเบียบอยู่ภายใต้ความตกลงสิ่งทอที่เรียกว่า Multifibre Arrangement (MFA) ซึ่งอนุญาตให้ผู้นำเข้าจำกัดการนำเข้าสิ่งทอเป็นรายประเทศได้ ดังนั้น ประเทศที่มีศักยภาพในการผลิต จึงไม่อาจส่งออกได้ตามกำลังการผลิต แต่หลังจากการเจรจาเกดต์รอบอุรุกวัย ประเทศ

ผู้นำเข้าจะต้องปรับตัวโดยค่อยๆ ยกเลิกมาตรการจำกัดการนำเข้าดังกล่าวให้หมดไปภายใน 10 ปี นับจากปี 2538 และในช่วง 10 ปี รายการใดที่ถูกจำกัดโควตาก็จะต้องขยายโควตาให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันต้องลดจำนวนรายการสินค้าที่มีจำกัดโควตาด້วย

4. ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

กำหนดให้มีการใช้มาตรการด้านสุขอนามัยพืชและสัตว์เพื่อความจำเป็นในการปกป้องสุขภาพและชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืช โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการทางวิทยาศาสตร์ และไม่เลือกปฏิบัติ มาตรการที่ใช้ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศเพื่อป้องกันมิให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรฐานตามใจชอบซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการค้า

5. ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางด้านเทคนิคต่อการค้า

กำหนดให้มีการใช้กฎข้อบังคับด้านเทคนิคและมาตรฐานให้มีความรัดกุม เป็นธรรม และโปร่งใสยิ่งขึ้น รวมทั้งการทดสอบและการให้การรับรอง โดยให้ครอบคลุมถึงกระบวนการผลิตและวิธีการผลิตด้วย ทั้งนี้ การออกกฎระเบียบดังกล่าวจะต้องอิงกับระบบมาตรฐานระหว่างประเทศ ยกเว้นบางกรณี อาทิ เรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงประเทศ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การป้องกันการหลอกลวง เป็นต้น

6. ความตกลงว่าด้วยมาตรการการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า

หลักการสำคัญที่ตกลงกันคือ ทุกประเทศต้องยกเลิกมาตรการลงทุนที่มีผลเท่ากับการกีดกันการนำเข้า โดยประเทศพัฒนาแล้ว ต้องยกเลิกใน 2 ปี ประเทศกำลังพัฒนาใน 5 ปี มาตรการเหล่านั้น ได้แก่ มาตรการกำหนดให้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศในการผลิตสินค้า (Local Content Requirement) ไม่ว่าข้อกำหนดนี้จะเป็นข้อบังคับหรือเป็นเงื่อนไขต่อการที่ผู้ผลิตภายในจะได้รับสิทธิพิเศษใดๆ ก็ตาม เช่น สิทธิในข้อยกเว้นไม่เสียภาษี ตามนโยบายส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

7. ความตกลงว่าด้วยการตอบโต้การทุ่มตลาด

กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการไต่สวนการทุ่มตลาดในรายละเอียดเพื่อให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติให้สอดคล้องกัน เป็นการลดโอกาสที่อาจมีประเทศผู้นำเข้าใช้มาตรการตอบโต้ที่ก่อความเสียหายอย่างไม่เป็นธรรม

8. ความตกลงว่าด้วยการประเมินราคาศุลกากร

กำหนดให้หน่วยงานศุลกากรของประเทศสมาชิกต้องปรับเปลี่ยนระบบการประเมินราคาให้สอดคล้องกับความตกลงฯ ซึ่งความตกลงนี้อาศัยหลักการของราคาที่ได้ชำระจริงหรือราคาที่จะต้องชำระ (price actually paid or payable) โดยมีความตั้งใจที่จะให้มีระบบการประเมินราคาศุลกากรที่ยุติธรรม เป็นรูปแบบเดียวกันซึ่งจะทำให้ระบบการประเมินราคาของแต่ละประเทศมีความโปร่งใส ผู้นำเข้าสามารถคาดการณ์ต้นทุนด้านภาษีได้ และจะส่งผลให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวมากขึ้น

9. ความตกลงว่าด้วยการตรวจสอบก่อนส่งออก

กำหนดหลักเกณฑ์ให้ตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากรัฐในการทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออกโดยเฉพาะในด้านราคา ปริมาณ และคุณภาพของสินค้า และให้ใช้มาตรการดังกล่าวโดยไม่เลือกปฏิบัติ และมีความโปร่งใส

10. ความตกลงว่าด้วยกฎเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้า

กำหนดให้มีการประสานกฎระเบียบเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดสินค้าให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันเพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น และเพื่อมิให้ใช้กฎฯ เป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้า

11. ความตกลงว่าด้วยวิธีดำเนินการออกใบอนุญาตนำเข้า

กำหนดวิธีดำเนินการในการออกใบอนุญาตนำเข้าให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติตาม โดยกำหนดระยะเวลาแน่นอนที่หน่วยงานของรัฐจะต้องออกใบอนุญาตเพื่อมิให้เกิดกรณีถ่วงเวลาการนำเข้า โดยกำหนดให้การออกใบอนุญาตแบบอัตโนมัติ จะต้องพิจารณาให้เห็นชอบต่อการยื่นขอที่ถูกต้องโดยทันที หรือไม่เกิน 10 วันทำการ สำหรับการออกใบอนุญาตแบบไม่อัตโนมัติ จะต้องดำเนินการโดยไม่บิดเบือนการค้าและออกใบอนุญาตภายใน 30 วันทำการเมื่อได้รับคำร้อง

12. ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและการตอบโต้การอุดหนุน

ความตกลงฯ ได้กำหนดประเภทของการอุดหนุน โดยแบ่งเป็นเป็น (1) การอุดหนุนต้องห้าม (2) การอุดหนุนที่ทำได้ และ (3) การอุดหนุนที่เมื่อทำแล้วอาจถูกใช้มาตรการตอบโต้ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในการไต่สวนสินค้าที่เข้าข่ายในการได้รับการอุดหนุนเพื่อให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติในการพัฒนาการตอบโต้การอุดหนุน

13. ความตกลงว่าด้วยมาตรการปกป้อง

เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการปกป้องได้ อาจโดยการเพิ่มภาษีนำเข้า การกำหนดโควตาหรือการกำหนดปริมาณนำเข้าสินค้าเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการนำเข้าสินค้าประเภทเดียวกันหรือคล้ายกัน ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นมากอย่างผิดปกติจนทำให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง (serious injury) ต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS)

มีหลักการสำคัญๆ ทำนองเดียวกับความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า (แกตต์) แต่เนื่องจากเป็นความตกลงใหม่ที่เพิ่งกำเนิดขึ้นจากการเจรจาออบุรุกวัย จึงมีหลักการสำคัญๆ ไม่กี่ประการ เช่น MFN ความโปร่งใสและการเปิดเสรีการค้าบริการ เป็นต้น ทั้งนี้ มาตรา 19 ของความตกลงการค้าบริการ กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องร่วมเจรจาจัดทำข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการด้านต่างๆ ให้แก่กันและกันในการเจรจาการค้าบริการรอบใหม่ ซึ่งจะต้องจัดขึ้นภายใน 5 ปี นับตั้งแต่ความตกลงจัดตั้ง WTO มีผลบังคับหรือภายในวันที่ 1 มกราคม 2543

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreements on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS)

ความตกลงฯ กำหนดขอบเขตและมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่สำคัญๆ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ การออกแบบวงจรรวม ชื่อทางภูมิศาสตร์ และความลับทางการค้า

ความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการยุติข้อพิพาท

เป็นกฎและขั้นตอนของการดำเนินการยุติข้อพิพาทภายใต้องค์การการค้าโลก ซึ่ง WTO เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิก WTO ดำเนินการร้องเรียนความเสียหายที่เกิดขึ้นภายใต้ความตกลงการค้าฉบับใดฉบับหนึ่งที่อยู่ภายใต้การดูแลของ WTO ได้ โดยได้กำหนดบทบาทบัญญัติให้ประเทศที่ถูกฟ้องต้องดำเนินการตามผลการพิจารณาของคณะผู้พิจารณา (panel) อย่างไรก็ตาม ประเทศดังกล่าวสามารถขออุทธรณ์ได้ หากไม่

พอใจผลการพิจารณา แต่จะต้องเป็นการอุทธรณ์ในเฉพาะประเด็นทางกฎหมายเท่านั้น และเมื่อคณะอุทธรณ์ (Appellate Body) ได้ตัดสินออกมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ประเทศที่ถูกฟ้องและคู่กรณีจะต้องปฏิบัติตาม คำตัดสินนั้นๆ โดยไม่มีเงื่อนไข

ความตกลงทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นพันธกรณีหลายฝ่าย (Multilateral Obligations) ซึ่ง ประเทศสมาชิก WTO ทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศพัฒนา น้อยที่สุด จะต้องเป็นภาคีของความตกลงเหล่านั้นทุกความตกลงไม่มียกเว้น (Single undertaken rule) นอกจากนี้ WTO ยังมีความตกลงหลายฝ่าย (Plurilateral Agreements) ซึ่งจะมีผลบังคับใช้เฉพาะประเทศ สมาชิกที่เข้าเป็นภาคีของความตกลงเท่านั้น ความตกลงเหล่านี้ ได้แก่

1. ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ

มีประเทศสมาชิกจำนวน 23 ประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีของความตกลง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดซื้อ โดยรัฐเป็นไปอย่างเสรี เสมอภาค และโปร่งใส โดยกำหนดให้การบังคับใช้กฎหมายข้อบังคับระเบียบพิจารณา และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อโดยรัฐเป็นไปอย่างเท่าเทียมกันทั้งผู้ผลิตภายในและต่างประเทศ

2. ความตกลงว่าด้วยการค้าเครื่องบินพลเรือน

มีประเทศสมาชิกจำนวน 21 ประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีของความตกลงโดยมีจุดประสงค์เพื่อกำจัด มาตรการการนำเข้าเครื่องบินทุกประเภท นอกเหนือจากเครื่องบินที่ใช้ในกิจการทหารและยังครอบคลุมถึง ผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น เครื่องยนต์และชิ้นส่วนเครื่องบิน ส่วนประกอบของแบบจำลองการบิน ความตกลง ประกอบด้วยกฎเกณฑ์ในเรื่องการจัดซื้อ และสิ่งจูงใจในการซื้อเครื่องบินพลเรือนของรัฐบาล และการให้ ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ธุรกิจการค้าเครื่องบินพลเรือน

นอกจากความตกลงต่างๆ ข้างต้นแล้ว WTO ยังมีมติรัฐมนตรีเกี่ยวกับการค้าและสิ่งแวดล้อม (Decision on Trade and Environment) ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อม (Committee on Trade and Environment: CTE) ขึ้นภายใต้ WTO

กฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศที่สำคัญภายใต้ WTO

การเข้าเป็นสมาชิก WTO นั้น ส่งผลให้ไทยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และกติกการค้าของ WTO ซึ่งครอบคลุมทั้งการค้าสินค้าและการค้าบริการ และเนื่องจากในขณะนี้ WTO มีสมาชิกถึง 153 ประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎเกณฑ์การค้าของ WTO เปรียบเสมือนกติกาการค้าของโลกนั่นเอง โดยมีกฎเกณฑ์และ กติกาที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1) หลักห้ามเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าของสมาชิกอื่น (Most-Favored-Nation Treatment)

หลักนี้หมายความว่า หากสมาชิก WTO ให้สิทธิใดๆ กับสินค้าของประเทศอื่น ก็จะต้องให้สิทธิที่เหมือนกันกับ สินค้าอย่างเดียวกันของสมาชิก WTO ทุกประเทศ เช่น หากไทยเก็บภาษีนำเข้ารถยนต์จากประเทศสหรัฐฯ ใน อัตราร้อยละ 50 ไทยก็ต้องเก็บภาษีนำเข้าก็รถยนต์จากประเทศสมาชิก WTO ทุกประเทศในอัตราเดียวกับ ที่เรียกเก็บจากสหรัฐฯ ด้วย คือ ร้อยละ 50

2) หลักห้ามเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ (National Treatment) WTO ห้ามประเทศสมาชิกเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตในประเทศและสินค้านำเข้าจาก ประเทศสมาชิก เช่น สมมติว่าประเทศไทยเก็บภาษีสรรพสามิตรถยนต์ที่ผลิตในประเทศในอัตราร้อยละ 20

ประเทศไทยก็ต้องเก็บภาษีสรรพสามิตกับสินค้ารณรงค์ที่นำเข้าจากประเทศสมาชิก WTO เช่น สหรัฐฯ หรือ ญี่ปุ่นในอัตราร้อยละ 20 เช่นด้วย กล่าวโดยสรุปหลักห้ามเลือกปฏิบัติก็คือ หากสมาชิกให้สิทธิอย่างใดกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศของตน ก็จะต้องให้สิทธิอย่างเดียวกันนั้นกับสินค้าชนิดเดียวกันของประเทศสมาชิกอื่นของ WTO ด้วย

3) หลักห้ามจำกัดการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าโดยใช้โควตา (Quantitative Restriction) WTO
ห้ามสมาชิกจำกัดการส่งออกหรือนำเข้าสินค้าโดยใช้โควตา เนื่องจากเป็นมาตรการที่ไม่โปร่งใส ไม่มีความแน่นอน อย่างไรก็ตาม WTO อนุญาตให้จำกัดการนำเข้าหรือส่งออกโดยเก็บภาษีนำเข้าหรือส่งออกได้ แต่ประเทศที่นำเข้าจะต้องไม่เก็บภาษีนำเข้าสูงกว่าอัตราก้าวหน้าที่ผูกพันไว้

4) หลักห้ามเรียกเก็บภาษีนำเข้าสูงกว่าที่ผูกพันไว้ ในตอนเข้าเป็นสมาชิก WTO แต่ละประเทศจะลดภาษีนำเข้าสินค้าทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม และให้สัญญาผูกพันว่าจะไม่เรียกเก็บภาษีนำเข้าจากสินค้าของประเทศสมาชิกอื่นในอัตราก้าวหน้าที่ตนได้ผูกพันไว้ เช่น สมมติว่าประเทศไทยให้สัญญาผูกพันอัตรากำหนดนำเข้าสินค้ารองเท้าหนังในอัตราร้อยละ 20 ใน WTO ก็หมายความว่าไทยสามารถเรียกเก็บภาษีนำเข้าสินค้ารองเท้าหนังจากประเทศสมาชิก WTO ได้สูงสุดในอัตราร้อยละ 20 แต่ไทยสามารถเก็บภาษีสินค้าดังกล่าวในอัตราก้าวหน้าที่ต่ำกว่าที่ผูกพันไว้ได้

5) มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping)

ในการค้าระหว่างประเทศ อาจมีกรณีที่มีผู้ส่งออกสินค้าส่งสินค้าไปขายในต่างประเทศในราคา (Export Price) ที่ต่ำกว่าราคาที่ขายภายในประเทศของตน (Normal Value) หรือที่เรียกว่า การทุ่มตลาด (Dumping) เช่น ผู้ผลิตสินค้าโทรทัศน์ในประเทศ A ส่งออกสินค้าโทรทัศน์มาประเทศไทยในราคาเครื่องละ 2 หมื่นบาท ในขณะที่ขายสินค้าดังกล่าวภายในประเทศ A ราคา 3 หมื่นบาท การกระทำดังกล่าวถือเป็นการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม และมีผลให้อุตสาหกรรมภายในของประเทศผู้นำเข้าได้รับความเสียหาย และก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการค้าของประเทศคู่แข่ง

ดังนั้น WTO จึงอนุญาตให้ประเทศผู้นำเข้าที่ถูกทุ่มตลาดสามารถเก็บภาษีเพื่อตอบโต้การทุ่มตลาดได้ แต่จะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์กติกาที่ WTO กำหนดไว้เท่านั้น และไม่สามารถเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดตามอำเภอใจได้ โดยผู้ประกอบการของประเทศผู้นำเข้า สามารถยื่นคำร้องขอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ไต่สวนว่าสินค้านำเข้ามีการทุ่มตลาดหรือไม่ ซึ่งในกรณีของประเทศไทย สามารถยื่นคำร้องได้ที่กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ โดยประเทศผู้นำเข้าจะตัดสินใจให้เก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาดต่อเมื่อพิจารณาได้ว่า

1. มีการทุ่มตลาดในสินค้านำเข้าที่ถูกร้องขอให้ไต่สวนจริง
2. มีความเสียหายเกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศผู้นำเข้า
3. ความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากการทุ่มตลาด

ทั้งนี้ ประเทศที่เรียกเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดจะเรียกเก็บได้ไม่เกิน 5 ปี และผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าซึ่งอยู่ภายใต้การไต่สวน รัฐบาลประเทศของผู้ส่งออก หรือผู้ผลิตสินค้าที่เหมือนกันหรือประเภทเดียวกันของประเทศผู้นำเข้า สามารถยื่นขอทบทวนเพื่อยุติการเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาด หรือลดหรือเพิ่มภาษีอากรตอบโต้การทุ่มตลาดที่เรียกเก็บได้ แต่จะต้องมีเหตุผลและข้อมูลสนับสนุนด้วย

6) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Subsidies and Countervailing Measures)

การอุดหนุน คือ การที่รัฐให้ความช่วยเหลือ/สนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อภาคเอกชน เพื่อเพิ่มปริมาณการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ หรือลดปริมาณการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ อาทิ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ประกอบการของตน โดยการลดหรือยกเว้นภาษี การให้เงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราในตลาด เป็นต้น

WTO แบ่งการอุดหนุนออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การอุดหนุนต้องห้าม (Prohibited subsidies) ได้แก่ การอุดหนุนเพื่อการส่งออกและการอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ใช้สินค้าในประเทศมากกว่าสินค้านำเข้า
2. การอุดหนุนที่ทำได้แต่อาจถูกตอบโต้ (Actionable subsidies) WTO อนุญาตให้สมาชิกทำได้ แต่หากส่งผลกระทบต่อสมาชิกอื่น ก็อาจถูกเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุน (CVD) หรือถูกฟ้องใน WTO ได้

การที่ WTO จำกัดรูปแบบการอุดหนุนที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศอื่น จึงทำให้ประเทศที่พึ่งพาการส่งออก เช่น ประเทศไทย ซึ่งมีเงินทุนน้อยในเรื่องการอุดหนุนเมื่อเทียบกับประเทศใหญ่ๆ ซึ่งมีกำลังทุนมากกว่า ได้รับประโยชน์จากการที่ WTO กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องจำกัดขอบเขต และวิธีการให้การอุดหนุน

อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกไม่สามารถใช้มาตรการตอบโต้การอุดหนุนได้ตามอำเภอใจ โดย WTO ได้กำหนดหลักเกณฑ์ การใช้มาตรการตอบโต้การอุดหนุนว่าจะใช้ได้เมื่อมีเงื่อนไขครบ 3 ข้อดังนี้

1. มีการอุดหนุนทางการเงินที่รัฐบาลให้เป็นการเฉพาะเจาะจงต่อบริษัท/อุตสาหกรรม/ภูมิภาคในประเทศตน
2. ผู้ได้รับการอุดหนุนได้รับประโยชน์จากโครงการต่างๆ ของรัฐ
3. อุตสาหกรรมภายในของประเทศผู้นำเข้าได้รับความเสียหายจากผลของการนำเข้าสินค้าที่ได้รับ การอุดหนุน

7) มาตรการปกป้อง (Safeguard Measure)

มาตรการปกป้องหรือมาตรการ Safeguard เป็นมาตรการทางการค้าที่ประเทศผู้นำเข้าใช้ในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในที่ได้รับความเสียหาย หรือมีแนวโน้มที่จะได้รับความเสียหายจากการนำเข้าที่เพิ่มมากขึ้นมากกว่าปกติ ซึ่ง WTO อนุญาตให้ประเทศสมาชิกใช้ได้ หากมีการทะเลาะของสินค้านำเข้าซึ่งก่อให้เกิดหรือคุกคามที่จะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศที่ผลิตสินค้าที่คล้ายคลึงหรือที่แข่งขันกันโดยตรง

ในขณะที่การเก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาดและอากรตอบโต้การอุดหนุนเป็นเครื่องมือในการตอบโต้สินค้านำเข้าที่ทุ่มตลาดหรืออุดหนุนซึ่ง WTO ถือว่าไม่ชอบธรรม มาตรการปกป้องหรือ Safeguard เป็นกลไกที่ช่วยปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศเป็นการชั่วคราว ซึ่งเป็นมาตรการที่ช่วยรองรับการเปิดตลาดของประเทศ และให้โอกาสอุตสาหกรรมภายในได้มีเวลาปรับตัว เพื่อให้สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าได้ ซึ่งมาตรการ Safeguard สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. มาตรการปกป้องทั่วไป (Global Safeguards) คือ มาตรการปกป้องภายใต้ WTO และ Article X ที่ใช้บังคับกับสินค้านำเข้าจากทุกประเทศโดยไม่คำนึงถึงแหล่งที่มาของสินค้า

2. มาตรการปกป้องสองฝ่าย (Bilateral Safeguards หรือ Transitional Safeguards) คือ มาตรการปกป้องสองฝ่ายภายใต้ความตกลงการค้าเสรี หรือความตกลงสองฝ่ายอื่นๆ ซึ่งใช้บังคับกับสินค้านำเข้าเฉพาะจากประเทศคู่ภาคี และใช้กับสินค้าที่อยู่ในรายการสินค้าลด/เลิกอากรศุลกากรระหว่างกัน

WTO ได้กำหนดกฎกติกาที่ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามหากจะใช้มาตรการปกป้อง อาทิเช่น จะต้องมีการสอบสวนที่โปร่งใสและเป็นธรรมและชัดเจนก่อนที่จะใช้มาตรการได้ การใช้มาตรการสามารถทำได้โดยการขึ้นอากรขาเข้าที่มากกว่าอัตราที่ตกลงกันไว้ใน WTO หรือการจำกัดปริมาณการนำเข้าของสินค้า และจะต้องใช้มาตรการปกป้องกับทุกประเทศที่ส่งออกสินค้าที่คล้ายกันหรือแข่งขันกันโดยตรง ยกเว้นแต่ได้รับการยกเว้นตาม WTO เป็นต้น เช่น หากไทยจะใช้มาตรการปกป้องโดยขึ้นภาษีนำเข้ากับสินค้านำเข้าจากจีน ก็จะต้องขึ้นภาษีนำเข้าสินค้านำเข้าจากสมาชิกทุกประเทศด้วย โดยไม่สามารถขึ้นภาษีกับสินค้านำเข้าจากจีนประเทศเดียวได้

ที่มา: สำนักยุทธศาสตร์การเจรจาการค้า
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
มกราคม 2555
<http://www.dtn.go.th>